

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK: — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PIŠMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 240
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 6.

Šibenik, 13. veljače 1922.

God. II.

Imamo Papu!

Iza one opće i veličanstvene za-
losti za blagopokojnim Benediktom
XV. i kratkog čekanja trajanja kon-
klava Rimom i cijelim, osobito kato-
ličkim, svijetom 6. ov. mj. odjeknuo
je ovaj veseli glas.

Benedikt XV. dobio je dostojna
nasljednika, koji će znati da nastavi i
dovršiti ogromni njegov i blagotvorni
rad — rad oko ujedinjenja crkava, rad
oko obnove i izmirenja svijeta, rad
oko trijumfa krišćanske misli.

Novim Papom je izabran kardinal
Achille Ratti, milanski nadbiskup, koji
je uzeo ime Pio XI. Njegov izbor pri-
mijen je s velikom radošću ne samo
u cijeloj Italiji, nego i u ostalim drža-
vama katoličkog svijeta. Francuski li-
stovi pišu, da će Vatikan igrati ko-
risnu ulogu u rješavanju međunarod-
nih pitanja, a naročito u pitanju
bliskoga istoka. Prije izbora su ga
s osobitom simpatijom spominjali
braća Rusi. A ugledne „Neue Mün-
chener Nachrichten“ eva što su o
njemu tada pisale: „On je važno
naobražen čovjek i vrlo taktičan. U
znanstvenim krugovima vrlo je dobro
poznat. Ima široku i svestranu kulturu
na svim područjima. Ratti je od pk.
Benedikta XV. bio imenovan prvim
papinskim nuncijem u slobodnoj Polj-
skoj. U Varšavi je imao prigode upo-
znati dobro slavenski svijet. Za plebi-
scita u Gornjoj Šleskoj bio je ime-
novan od međunarodne komisije kao
posrednik u sporu između Nijemaca i
Poljaka. Nijemci su ga nazivali pola-
kofilom, a Poljaci germanofilom. No
on je svoju misiju savjesno i nepri-
strano vršio. Svakako je kardinal Ratti
jedna od najzvišnijih ličnosti u kar-
dinalskom zboru“.

Novi Papa rodio se u Desiju u
nadbiskupiji milanskoj 30. svibnja 1857.
Sad mu je dakle 65 godina. Bio je
imenovan naslovnim biskupom u Lep-
antu i prvim apostolskim nuncijem
u Poljskoj. Iza smrti velikog i glas-
ovitog kardinala Ferrari-a pred ne dugo
vremena bio je imenovan nadbisku-
pom jedne od najvažnijih historičkih
stolica u Milanu, a malo kasnije i iza-
bran kardinalom. Milan mu je bio pri-
redio veličanstveni doček. Već kroz ovo
kratko vrijeme razvio je vatrednu pa-
stirsku djelatnost u svojoj nadbisku-
piji i učinio mnogo na polju katoličke
akcije. Iste liberalne novine, koje sa
simpatijom popraćuju vijest o nje-
govom izboru, pišu i hoće da znadu,
da pripada umjerenima, te da će poći
pravcem politike Benedikta XV. Fran-
cuski listovi pače donose, da će novi
Papa ponovno imenovati kardinala
Gasparrija državnim tajnikom. Svečano
krunisanje obavljeno je jučer 12. ov.
mj.

Za budući rad i djelovanje novoga
Pape od osobita je značenja ova

izjava, koju je on dao dopisniku ne-
kog francuskog lista prije svoga ulaska
u konklave; „Bit će dobro, da se na-
stavi duhom Benedikta XV. u smislu
evropskog smirenja, kome teže svi
ljudi iskrenih težnja. Bit će također
potrebno, da se to smirenje postigne
na čvrstim, ozbiljnim i sigurnim te-
meljima. Uvjeren sam, da se budući
Papa ne će dezinteresovati prema tom
pitanju“. U tome plemenitom nasto-
janju novome sv. Ocu Papi mi že-
limo brzi i najbolji uspjeh.

Dobro znamo, kakvi teški zadaci
čekaju novoizabranog Papu na svim
poljima. Sada neposredno iza rata
teške socijalne i političke krize pro-
življava svijet, iz kojih, kako srećom
sve više uviđaju ljudi, nema izlaza
bez unutarnjeg duševnog preporoda
čovječanstva, koji svijet očekuje od
blagotvornog utjecaja Vatikana i no-
voga Pape. Upravo se sada uređuju
u većini novo nastalih država crkveno-
političke prilike, odnošaji između crkve
i države, a jednako i u drugim nekim
starim državama. Trebat će učvrstiti

veze s Francuskom, naći neko rije-
šenje za rimsko pitanje, na red će
doći sklapanje raznih konkordata, a
pored svega toga, kako dobro opaža
zagrebačka „Nar. Politika“, trebat će
Vatikanu zadržati značaj najobjektiv-
nijeg međunarodnog posrednika i naj-
višeg diplomatskog posmatrača. No-
voga Papu čeka i sklapanje konkordata
s našom državom na opće zadovolj-
stvo svih nas katolika Jugoslavena.
Za sve to hoće se mnogo znanja, volje,
promišljenosti, takta i sposobnosti, ali
najviše pomoći i blagoslova Božjega,
koji mi u obilnoj mjeri posrimo od
Boga novoizabranom Vrhovnom Na-
mjesniku Hristovom na zemlji, sv. Ocu
Papi Piu XI.

Dok se iskreno veselimo njegovom
izboru i mnogomu od njega nadamo,
obećajemo Mu, da ćemo ga u ovom
njegovom velikopoteznom radu po-
magati svojim molitvama i radom oko
obnove našega naroda u Hristu, koja
je jedini i glavni preduvjet našeg i
općeg socijalno-gospodarskog prepo-
roda i međunarodnog izmirenja, za
čim novi Papa prema vlastitoj izjavi
toliko žudi i obećaje, da će neumorno
raditi.

Za nabavu modre galice za Dalmaciju.

(Upit nar. poslanika dra Ante Dulibića gosp. ministru poljoprivrede, prikazan
Narodnoj Skupštini 2. veljače 1922.)

Radi slabog tečaja naše valute mo-
dra galica za škropljenje vinograda
biće silno škupa, tako da je ogromna
većina dalmatinskih vinogradara ne će
moći da nabavi. Radi toga vlada ve-
lika zabrinutost kod težaka u cijeloj
zemlji, jer narod ne može da si sam
pomogne, tim manje, što ne može da
proda svoje vino, komu je pak i ci-
jena sasvim niska prema velikom tro-
šku proizvodnje. Bez dovoljne količine
modre galice neminovna je pogibelj,
da loza propadne.

Klimatske prilike Dalmacije su ta-
kve, da lozu treba škropiti mnogo
puta, ako se hoće da dođe do zdrava
ploda. U nekim predjelima, kao u
Konavlima, Neretvi i drugdje treba je
škropiti 10-15 puta. Nedovoljno škro-
pljenje znači uzaludno uložiti trud i
trošak bez ikakvog uspjeha. Zato je
potrebno, da se narodu stavi na ra-

spolaganje dovoljna količina i uz
jeftinu cijenu.

Sad je skrajno vrijeme za nabavu
modre galice, da stigne navrijeme, jer
bi zakašnjenje moglo da bude sudbo-
nosno za ovu moze se reći jedinu
granu poljoprivrede u Dalmaciji.

Stoga sam dužan da upitam gosp.
ministra:

1. Je li što je gosp. ministar podu-
zeo, da se dalmatinski vinogradari
uzmognu providjeti sa modrom gali-
com uz jeftinu cijenu?

2. Kani li Vlada, da ogromnu
razliku u tečaju između naše i stranih
valuta preuzme na se pri nabavkama
modre galice, bez koje bi sva dalmatinska
poljoprivreda bila uništena?

3. Što misli gosp. ministar, da
dalje poduzme, da se što prije nabavi
dovoljna količina modre galice i po-
razdijeli narodu uz sniženu cijenu?

Za zaštitu interesa naših državljana.

(Upit nar. poslanika dra Ante Dulibića gospodi ministrima: 1. trgovine i in-
dustrije i 2. financija, prikazan Narodnoj Skupštini 31. siječnja 1922.)

Dalmacija je bila do konca svjet-
skog rata u tjesnoj trgovačkoj i pro-
metnoj vezi sa Trstom, gdje su sje-
dišta velikih banaka, osiguravajućih
društava i trgovačkih poduzeća. Na-
ravno je, da su pri takvim odnošaji-
ma nastajale mnogostručne međusobne
obveze, mnoge od kojih još postoje i
ne mogu se utrnuti radi nesređenih
valutnih odnošaja između Dalmacije
sa jedne strane i teritorija, koji je
pripao Italiji s druge strane.

Osobito za Dalmaciju je ovo pitanje
od vitalne važnosti, ali nije manje
važno ni za cjelokupnu državu, njene
financije i valutu. Treba uočiti, da je
Trst gospodarski bio daleko jači kon-
trahekt: da su tamošnje ustanove i
privatnici, kao potražioći, sveder vezi-
vali ispunjenje obveza prema njima
sa klauzulom isplativosti i utuzivosti
u Trstu, i da su tako dalmatinske za-
nimane stranke došle u težak položaj:

dužnici u nemogućnost, da ispune ob-
veze bez svoje vlastite propasti, a
potražioći, da izgube skoro sve svoje
vjeresije.

Prema zamjeni novca u Trstu i
kod nas ako naš čovjek duguje na
pr. 100.000 kruna jednoj tvrtici u Trstu,
on mora da joj plati 60.000 tal. lira;
obratno ako tvrtka u Trstu duguje
našemu čovjeku u Dalmaciji istu svotu
od 100.000 kruna, platić će mu 25.000
dinara. Kako se vidi, razlika je golema.

Najviše su u tom pogledu šteto-
vani stanovnici onog područja, koje
je evakuisano tek po Rapalskom ugo-
voru, gdje je izmjena novca nastala
kasnije. U Trstu je naprotiv izmijenjen
novac odmah u početku talijanske
okupacije. Mnogo ljudi nije bilo u
mogućnosti, da svoje obaveze prije
ispuni radi talijanskih progonestava.

Mnoštvo je osoba bilo osiguravalo
život kod osiguravajućih zavoda u
Trstu. Ovi su zavodi primili kroz dugi
niz godina od osiguranih zdrav novac,
koji su pak izmijenili u razmjeru od
60 lira za 100 K. Sad, kad se radi, da
se izruči osigurana svota, ovi zavodi
ne će da je našim ljudima plate u
razmjeru te zamjene, nego u razmjeru
od 25 dinara prema 100 kruna, dakle
po našoj zamjeni. Da je to očita ne-
pravda i grdno izrabljivanje, ne treba
pobliže dokazivati, ali tako rade osi-
guravajući zavodi samo u Trstu, kao
„Assicurazioni Generali“ i drugi, dok
su razna inozemna društva likvidirala
svoje obveze pristojnije: u švajcarskim
francima.

Potpisani znade, da se tekom pre-
govora sa Italijom pretresalo i ovo
pitanje. Kojim rezultatom, nije poznato
našoj javnosti, koja ne može da pojmi,
kako se jedna velevlasi kao Italija ne
može da odluči, da riješi pravedno i
pristojno pitanje ovakve naravi, u
kojem je zanimano mnoštvo malih
ljudi, koji su nemilo štetovani od
prebogatih velikih preduzeća.

Stoga mi je dužnost upitati go-
spodu ministre:

1. Jesu li voljni svom energijom
zastupati interese naših državljana u
pogledu ispunjenja vesećih obveza iz-
među njih i talijanskih državljana pri-
sajedinjenih krajeva i poradić, da se
ovo pitanje pravedno riješi bez štete,
koju samo naši državljeni sad moraju
da podnose?

2. Sto je vlada u tom pogledu
dosle preduzela i kojim rezultatom?
Molim pismeni odgovor.

Za izjednačenje plaća duhan-
skim radnicima. Poslanici Jugosl.
Kluba zahtijevali su u financijskoj
sekciji, da se pravedno reguliraju o-
snovne plate namještenika u tvornica-
ma duhana. Do sada su ovakvi ra-
dnici bili plaćani u Srbiji u dinarima,
a u Sloveniji i u Hrvatskoj u krunama.
Poslanik Klekl tražio je izjednačenje
skuparinskih doplataka za radnike i
namještenike u tvornicama duhana.
Sekcija je usvojila ovaj njegov pri-
jedlog.

Brutalni postupak fašista u Murteru.

U nedjelju 22. pr. mj. prema pozivu predsjednika Bare Mudronje imala se održati skupština Jugoslavenske Čitaonice, Skupština je imala da započne u 2 sata posl. p. I baš tada iznenada ko iz oblaka banuše u naše mjesto 3 delegata Centralnog Odbora Jug. Nac. Napr. Omladine iz Splita u pratnji kakvih po desetak fašista iz Tijesnoga i obližnjih sela Betine, Jezera i Zloseta. Skupa ih bit će došlo njih 40-50 osoba, kojima se pridružiše 42 člana naših mjesnih fašista i demokrata, od kojih začudo nije ni jedan izostao, jer ih uprav toliko i ima. Podigoše odmah zaglušnu graju i buku tik pred prostorijama naše Jugoslavenske Čitaonice, tako da smo bili prisiljeni prekinuti i odgoditi sjednicu, jer nije nikako bilo moguće ni raspravljati ni jedan drugoga čuti. Naš mirosljubivi narod videći taj njihov tako neuljudni postupak mirno se razišao. Ipak smo svi bili silno razjareni i ozlojeđeni u srcu tim više, što to nije prvi put, da nas izazivlje i vrijeđa malobrojna mjesna t. zv. Jug. nac. napr. omladina, koju nažalost vlast ne ne samo za sve to da ne pozivlje na dužnu odgovornost, nego joj pače, kako vidimo, pušta slobodne ruke, da radi po miloj volji.

Prostorije Čitaonice su iza toga razlaza ostale dobrano prazne. Ostali su samo oni, koji su još imali da plate dužnu članarinu, koju su primali i uknjiživali društveni tajnik Ive Juraga Mihin sa blagajnikom Dragutinom Skračićem. Najednom nahrupi unutra jedan od delegata splitskih fašista zajedno s našim Grgom Juragom, Dragutinom Božikovim i Stipom Papešom htijući pograbiti i nalemati blagajnika. No kad se ovaj opro i to nije dao, gosp. delegat ispremetao i razbacio sve stolove i sjedalice, tako da se novac, koji se nalazio na stolu, sav rasuo po podu i od čitave svote, koje je sigurno bilo više, našlo samo 700 i nekoliko dinara. Ostalo je nestalo netragom.

Taj svoj brutalni čin htjeli su opravdati s tim, da je netko tobože na njihov pokrik: „Dolje Radić“ uzvratilo sa „Živio“. Mi to ne vjerujemo. jer smo sigurni, da u Murteru nema niti jednog pristaše Radića. Uvjereni

smo naprotiv, da je to bila samo iluzija, nikakva isprika, možda i zlobna izmišljotina toga gosp. delegata, koji mora znati, da je Murter vazda u svim mogućim prilikama i neprilikama nosio visoko barjaksvoje nacionalne svijesti. Pa stavimo, da je netko iznimno iz prkosa i kliknuo Radiću, ako je što u tomu protudržavna, zato su tu bili oružnici, da ureduju. Njima se imao obratiti gosp. delegat, a ne postupati na onako brutalni način.

Onom dičnom splitskom delegatu poručujemo, da je Jugoslavenska Čitaonica u Murteru jedna od najstarijih na selima u Dalmaciji, da je to naša narodna svetinja, koja postoji već preko 57 godina, da je to odgovjateljica hrvatske i jugoslavenske misli mnogo bolja, negoli su današnja razbijačka udruženja Jug. nac. napr. omladine po našim selima. Zato bi morao svaki rodoljub, bilo kojoj stranci on pripadao, poštivati ovakvu narodnu svetinju.

Ako su se pak gospoda od J. N. N. O. našla povrijeđena u svome ponosu, što im od mješćana osim njih malobrojnih pristaša nije nitko prisustvovao njihovoj „sajnoj“ skupštini, nijesu imala zašto. Tomu su se mogli i nadati. Tomu mi nijesmo krivi. još manje naša Jugoslavenska Čitaonica. Tomu su kriva njihova nasilja i poznate razbijačke metode.

Na koncu preporučujemo još Centralnom Odboru u Splitu, da ne bismo nikako željeli, da nas više ikad počaste kojim svojim delegacijama, jer bi nas u tom slučaju prisilili, da proti gruboj sili upotrijebimo silu.

Murterani.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Tko krši ustav? - Davanje koncesija za vodenu snagu. Kod rasprave o izvještaju o nadležnosti za davanje koncesija za vodenu snagu naš nar. poslanik dr. Dulibić u svome sjajnome obrazloženju iznio je, da se vladino mišljenje ne slaže niti sa ustavom, te da vlada i ovim pokazuje, kako je spremna pogaziti ustav. Prema ustavu ostaju na snazi za davanje koncesija dosadašnji zakoni. Narodna Skupština nije nadležna za

davanje koncesija. Izjavljuje, da će glasovati protiv izvještaja.

Proti vjersko-kulturnom škan-dalu. Nar. poslanik i predsjednik Jugosl. Kluba dr. Korošec interpelirao je ministra prosvjete, kako učiteljica Srpkinja u Suljošu (u Vojvodini) zabranjuje djeci, da idu u katoličku crkvu na vjeronauk. Školska tamošnja oblast je uklonila i raspelo iz tamošnje katoličke škole.

Proti monopolu na žigice i sol. Monopol na žigice i sol od velike je štete za pučanstvo, jer poskupljuje ove produkte, a tereti državnu upravu, jer ne donosi nikakva prihoda, budući da je uprava preskupa. U sekciji financijskog odbora zahtijevali su naši poslanici Jugoslavenskog Kluba zajedno su mnogim drugim članovima sjednice, da se taj monopol ukine. O tome će se još vijecati.

Proti poskupljenju duhana. Zastupnik uprave državnih monopola izjavio je na sjednici financijskog odbora, da će se opet povisiti cijene duhanskim produktima. Naš nar. poslanik Kleki protivio se podizanju cijena za one vrste duhana, koje upotrebljavaju širi slojevi, osobito duhana za lulu. Sekcija je primila njegov prijedlog. Konačna odluka donijet će se u plenumu financijskog odbora.

Gostovanje splitskog „Narodnog Pozorišta“

Pozornica je bila odvajkada velikim kulturnim činiocem. Stoga je razumljivo, da je Šibenik, koji je imao prigode, da se u ovoj zimskoj sezoni naužije glazbene umjetnosti, čeznuo i za pozorištem. I zbilja 28. januara imali smo sreću da pozdravimo u svojoj sredini goste splitskog „Narodnog pozorišta“. Velike su tehničke poteškoće imale da budu svladane, prije negoli se uprava splitskog kazališta odlučila, da daje nekoliko predstava u Šibeniku. Šibenik ima doduše svoje kazalište, ali ono je za Jugoslavene još zatvoreno! Morali smo se stoga zadovoljiti improviziranom pozornicom u malenoj i tijesnoj dvorani „Državnog doma“. To je jedna, negativna strana ovoga gostovanja.

No ni sami komadi, koje smo ovoga puta vidjeli, nijesu bili posve besprijekorni. Petrovičev „Pljusak“,

s kojim je bilo otvoreno gostovanje, bez sumnje je duhovita i zgodno provedena vesela igra, te je izazvala ugodnu veselost. No iznošenje onako tamnih stranica iz našega seoskog života, pa i u formi sale, mora se s etičkog stanovišta osuditi. Kraj tolike današnje raspojasanosti treba našem narodu više zdrave duševne hrane, koja će ga i moralno i intelektualno podići. Te istine ne smije da smetne s uma ni pozornica. I ona je pozvana, da vrši kulturnu misiju u našem narodu, a naš je narod kršćanski!

Ovo vrijedi pogotovo za Schönherrovu „Žena vrag“. U ovoj nam psihološkoj drami auktor, sin tirolskih brda, riše modernom bezobzirnom vjernošću najniže porive tirolske žene, koja u svojoj slijepoj strasti ne bira nikakvih sredstava, samo da se otrese svoga muža i tako raskine svetu instituciju kršćanstva: ženidbu. Ovaj motiv, dosljedno proveden zamjernom dramatičnom snagom, djeluje sugestivno na gledaoce. Zato je proti djelu ustala u svoje doba čitava katolička štampa i najučelniji biskupi Njemačke, te ga jednodušno osuđuje kao atentat na dostojanstvo žene i svetost braka.

U „Candidi“ od B. Shaw-a, štovatelja i učenika Ibsenova, prevladava refleksivni elemenat na štetu dramatskoga. Smiješna je i mizerna ona poza anglikanskog pastora, koji prepušta ženi slobodan izbor između njega, zakonitog muža, i kojekakvog umišljenog, dotepuha. Nasuprot je Knoblauch-ov „Fau“ zgodna satira na modernu, blaziranu englesku aristokraciju i, na obožavanje novca.

Uloge su bile u rukama naših najboljih glumaca, pa su komadi bili savršeno izvedeni. Napose ističemo g. Sotirovića („Pljusak“), gđu Bach-Vavra („Žena vrag“), gosp. Pavića (knez Silvani u „Fau“) i gđu Taborsku („Candida“). I manje su uloge bile uglavnom odigrane na opće zadovoljstvo.

Bio bi lijep dokaz napretka i boljeg ukusa, kad bi drugom prigodom izostalo ono ružno zakašnivanje i psikanje, kad bi i publika pokazala nešto više strpljivosti prema režiseru i glumcima, koji su je i suviše imali s onakvom pozornicom.

Širite dobru štampul!

.. PODLISTAK ..

PETAR GRGEC:

Noviji katolički pokret među Hrvatima.

(Nastavak.)

Mahnčić je došao na Krk. Njegovi protivnici bili su već možda obračunali s njime, jer on je doista bio zamuknuo. Ali samo za kratko vrijeme. Sa otoka Patmosa — kako smo mi katkada za života Mahnićeva nazivali otok Krk — probio je Mahnić sebi put i u hrvatski kulturni život. Katolički pokret nije se više zastavljao na medi Slovenije, nego je i po svojem opsegu postao jugoslavenski.

Najveći dio hrvatske javnosti žestoko se opro Mahnićevim idejama i nacrtima, što ih je on razvijao u „Hrvatskoj Straži“. Ustali su protiv Mahnićeva ne samo liberalci, nego i mnogi uvjereni katolici. „Katolicizam nije u opasnosti, pa čemu taj novi žestoki pokret?“ mrmljali su i prigovarali mnogi naivni kompromislije, koji nijesu shvaćali ni osjećali, kako tuče bilo evropskoga kulturnoga života.

Pa onda, kad katolicizam i ne bi bio u opasnosti? Zar se za svoje zdravlje treba starati istom onom, kad

je čovjek bolestan? Zar ljepši stan treba graditi istom onom, kad komu prijete opasnost, da će ostati na ulici ili da će morati seliti k životinjama u kakvu špilju? Zar područja kulturnoga života treba dizati na viši stepen savršenstva istom onom, kad bi zapriječila pogibao, da će pasti u barbarstvo Hotentota, Eskima ili Negrita? Zar na savršenije gospodarstvo treba misliti istom onom, kad nastaje opasnost, da će nam narod izumrijeti od gladi.

Opravednost katoličkoga pokreta ne izvire samo iz ugroženosti katolicizma. To bi mogao da bude tek vanjski, negativni poticaj za takav pokret. Ali to nije glavno. Glavni poticaj za katolički pokret mora biti uvijek pozitivan. Katolicizam u životu znači stalnu sumu moralnih i kulturnih elemenata, koji su u svijesti i u praksi pojedinaca i skupina došli do određena stepena savršenstva. Prva je dužnost katoličkoga kulturnoga radnika, da te elemente dalje usavršuje bez obzira na to, jesu li oni ugroženi ili nijesu.

Kad je Mahnić počeo da izdaje „Hrvatsku Stražu“, javni se i prvi život Hrvata osnivao u glavnom na kršćanskim zasadama. I elementi kulture bili su u glavnom kršćanski. Ali tko je htio da te elemente ispedi

s kulturom belgijskih, njemačkih, pa i francuskih katolika, morao je doći do zaključka, da je to sličan posao, kao da bi ispedio jednu primitivnu kuću s jednom velegradskom palačom, kao da bi ispedio kućanstvo jednoga brdanina s Dinare s kućanstvom jednoga češkoga seljaka od Olomuca. Kulturne vrednote na jednoj i na drugoj strani. Ali koja razlika između njih!

Dok je francuski, belgijski, njemački katolik mogao da se opskrbi čitavim bibliotekama, koje su pisane u katoličkom duhu, dotle hrvatski katolik nije imao, kao što nema nažalost ni danas, ni svih najpotrebitijih vjerskih knjiga. Dok su katolici u Francuskoj, Belgiji i Njemačkoj stvorili katolička sveučilišta i učilišta, do su organizovali golemu štampu, dok su izdali golemo mnoštvo filozofskih, socijalnih, ekonomskih, političkih i beletrističkih djela, dotle mi nijesmo imali, kao što nemamo još ni danas, ni najpotrebitijih udžbenika o najznatnijim savremenim pitanjima. Dok su među zapadnoevropskim katolicima bili na kršćanskim osnovama organizovani milijuni radnika, seljaka, rovinara i pisaca, dotle je i među našim crkvenim funkcionarima bilo pojedinaca, koji su stajali pod utjecajem nekakvoga

jozefinističkoga birokratizma. A taj birokratizam nije najmanji krivac, što je katolička kultura davnih i sadašnjih vremena u nas još i danas pristupačna većim dijelom samo onima, koji čitaju izdanja u latinskom, francuskom i njemačkom jeziku.

Trebalo je i u nas stvarati veliku katoličku kulturu. Trebalo je stari, češkom borbom sačuvani amaneti katoličke vjere razraditi ne samo apstrakno, nego i u duši pojedinaca u veličanstveni kršćanski nazor o svijetu. A ipak i mnogi katolici nijesu uvidali potrebe toga stvaranja, već su odbijali Mahnićev pokret s motivacijom, da katolicizam u Hrvatskoj nije u opasnosti! Pa i ta motivacija, da katolicizam u Hrvatskoj nije bio u opasnosti, bila je veoma trajlava. Svaka nauka, pa i katolicizam, u koliko dolaze u obzir naravni uvjeti njegova opstanka, može se u životu jednoga naroda održati jedino neprestanim stvaranjem novih moralnih i kulturnih vrednota, neprestanim obnavljanjem i prepuštanjem, neprestanim usavršavanjem staroga i gradjenjem novoga. Dinamika, a ne statika — to je način života svake nade. Tu vrijedi ona evandeoska: Tko ne napreduje, taj nazaduje. (Nastavit će se.)

Iz naših neoslobođenih krajeva.

Sutomišćica, 31. siječnja 1922.

(Svećane zadušnice za Sv. Oca Papu Benedikta XV.) Iza primljene tužne vijesti glavno zvono naše crkve za više dana javljalo je vjernicima smrt Vrhovnog Poglavarja katoličke Crkve. 29. siječnja održane su svećane zadušnice. Jutrnju su ispjevali vjernici, a svećanu glagolačku sv. Misu župnik mjesta. Učiteljstvo uz pratnju harmonijuma za vrijeme intervala ispjevalo je „Dan od gnjeva“ i druge žalobne pjesme. Mrtvački odar na sredini crkve bio je ukusno urešen zelenim i crnim umjetnim vijencima, te velikim brojem debelih voštanica. Iza sv. Mise bilo je odriješeno nad odrom, koje je podijelio mjesni župnik. Ovim zadušnicama nije prisustvovalo činovništvo mjesnog poštanskog ureda. Sve kuće izvjesile su crne sagove, a sa zvonika vijao se dugi crni barjak u znak duboke žalosti nad gubitkom Benedikta XV, velikog zagovaratelja sveopćeg razoružanja i međunarodne bratske ljubavi uspostavam međunarodnih sudista za poravnanje međunarodnih razmirica. Duša mu se raja nauživat!

Domaće vijesti.

† Fra Didak Buntić, provincijal hercegovačkih franjevac, narodni poslanik Pučke Stranke, otac i zaštitnik hercegovačke sirotinje, neustrašivi borac za pravo i slobodu svoga naroda, najveći i najzaslužniji sin kršne Hercegovine naglo je preminuo 3. ov. mj. u 52. godini života. O njemu se slobodno može reći, da je mislio, živio i radio za svoju dragu Hercegovinu, s kojom je on baš zato bio najuže vezan. Svoj kraj je prosvjetno upravo preporodio svojom nadaleko poznatom metodom učenja nepismenih, po kojoj su isti oni, koji bi naučili čitati i pisati, mogli kasnije druge u tome poučavati. Za vrijeme rata, kad je zavladao glad u Hercegovini, na hiljade je bijedne djece porazmjestio po Hrvatskoj i Banatu i tako oteo gladu i smrti. I kao poslanik naše Hrv. pučke stranke mnogo je radio i pomogao svojjoj Hercegovini. Zato je i bio vrlo obiljubljen kod tamošnjeg naroda, koji je u nj imao neograničeno pouzdanje i ljubio ga kao svoga oca. To se vidjelo i na veličanstvenom sprovodu na Čitluku u Brotnju, koji je vodio sam mostarski biskup Mišić, a na koji se sleglo nepregledno mnoštvo naroda iz Mostara i okolice s velikim brojem svjetovnih i redovnih svećenika iz raznih strana. Velikom pokojniku želimo vječni pokoj i kličemo: Slava! Našoj pak braći u Hercegovini izrazimo svoje najiskrenije žalovanje nad ovim teškim i velikim gubitkom! Kao poslanika imao bi naslijediti Jure Puljić, prof. u Mostaru.

† Dr. Luka Jelić, 3. ov. mj. umro je u Kaštel Starome dr. Luka Jelić, poznati naš učenjak-historičar i profesor crkvene povijesti i kanonske prava na bogosloviji u Zadru. Pokojnik je bio na glasu kao arheolog i napisao je više učenih rasprava. Rodio se 1863. u Vranjicu kraj Splita. Nakon svršenih teoloških nauka u Zadru otišao je u Rim, gdje je 6 godina učio crkv. povijest i arheologiju. Odatle je pošao u Beč, da arheologiju još bolje prouči. Zatim je bio imenovan profesorom na kat. bogosloviji u Zadru, gdje je za punih 20 godina svojim učenicima i zanimivim predavanjima znao ugoditi svojim učenicima. Mnogo je napisao u svim našim i stranim znanstvenim smotrama. Uzornom svećeniku i vrlom našem učenjaku pokoj vječni!

Prosvjed Murtera protiv talijanskog presizanja. Kako naknadno doznajemo, i rodoljubni Murter još na Mlado ljeto održao je prosvjedni zbor pod vedrim nebom. Predsjedao mu je gosp. Izidor Pleslić, stud. med. uz prisustvo cjelokupnog naroda. Poslije rodoljubnih i vatrenih riječi, kojima je govornik razložio narodu nemio zločin usidrenih talijanskih lađa na rodoljubni Krešimirov grad Šibenik, patnje naše braće u tužnoj sirotici Istri i stradanje zaslužnjene još braće u trećoj zoni, jednodušnom voljom naroda poslan je slijedeći prosvjedni brzojav Predsjedniku Vlade gosp. Pašiću: „Murter, najizloženije mjesto prema okupiranoj zoni, istodobno tumačeći volju cijelog pučanstva istoimenog ostrva, sa mjesnog zbora, traži pojačanje naše vojske u Šibeniku, odstranjenje talijanskih ratnih lađa, evakuaciju treće zone, da se bez izazova uzmogne mirno razvijati u slobodnoj jugoslavenskoj državi. — Glavar Murtera“.

Naši dopisi.

Skradin, 6. veljače 1922.

Zadušnice za pk. Papu Benedikta XV. Na prvi glas o smrti pk. Pape zvona su stala turobno zvoniti. Na crkvi, zvoniku i općini izvjesile su zastave na po stijega. U nedjelju, 29. pr. mj., sva je crkva u znak žalosti iznutra bila prevučena crninom i u polutama, a preko sv. Mise opat je javio tužnu vijest župljanima istaknuvši glavni crte iz života pk. Pape i potaknuvši ih na molitvu i dolazak na zadušnice, koje su se održale 31. pr. mj. Taj dan je i portal crkve prevučen crninom, kao što je i na opatskom stanu i mnogim kućama u gradu izvršena crnina. Dan prije i taj dan izvršena je zastava na po stijega i na državnim uredima. U crkvi u prezbiteriju podignut je veličanstveni katefalk, okičen voštanicama i živim cvijećem. Po svim oltarima i koru gore svijjeć. Epigrami su priljepljeni na mrtvačkom odru, pročelju crkve i opatskom stanu. U 10 sati započela je Pontifikalna mrtvačka služba Božja. Usprkos ružnog vremena došli su i Franjevci iz okolice. U crkvi su prisustvovala sve mjesne vlasti, školska djeca i dosta svijeta. Poslije sv. Mise opat je držao govor, u komu je osobito istakao rad pk. Pape za mir i njegovo karitativno djelovanje prema svakome, napose p. e. ma Srbima i Rusima, veliku povlasticu hrvatskoga obrednika, ustanovljenje Orientalnog Instituta u Rimu i njegovo zauzimanje, da nam bude povraćen zavod sv. Jerolima u Rimu. Završio je sa Pokoj vječni, koji je izašao iz duše svih prisutnih. Iza govora svi prisutni svećenici, a zadnji opat, dadoše odriješnje. Tako se i ovaj dio crkve Isusove odužio uspomeni velikoga Pape.

Prvić-Šepurine, koncem siječnja.

Naš ratni glavar Roko, netom je čuo, da je komisija za konačnu izmjenju novca već stigla u Šibenik, sa svojom družinom pohiti do Zlarina, da kod općine izvjesti nekakvo ovjerovljenje. To im je trebalo, da s njim mogu pridignuti kod Poreznog Ureda na izmjenju prikazani novac, utjeran pri prodaji onog nesretnog brašna i kukuruza, što su ga u svibnju prošle godine od Vlade u Splitu dobili na vjersiju, a narodu ga ovamo porazdijelili za skup i gotov novac, kako je u „Nar. Straži“ već bilo izneseno u 15. broju prošle godine.

Pošlo im je za rukom i to, da osujete molbu, prikazanu Glavnoj Komisiji za izmjenju u Splitu i potpisano od većine seljana, kojom se tražilo, da

se utjerani povišak od prodane hrane uložiti kod koga novčanog zavoda u fond gradnje nove školske zgrade, koje nemamo u mjestu. Za to možemo biti zahvalni poglavici Glavne Komisije u Splitu, koji je tako površno uzeo u obzir želje većine seljana, da im je molbu jednostavno vratio bez ikakve primjedbe, a njima nekoličini ugodio.

Još nešto. Naš ratni glavar Roko uvrijedio se nemilo radi onog našeg dopisa u 15. broju „Nar. Straže“ pr. god., pak se požurio, da za se i družinu Uredništvu pošalje nekakvi ispravak, koji je izašao u 18. broju.

Ovom prigodom htjeli bismo ga sjetiti obećanja, dana u tome ispravku, a na koje je on sada potpuno zaboravio.

Roko, gdje je obećanje, da će nakon konačne izmjene novca narodu biti povraćen utjerani povišak ili u hrani ili u gotovini? Mjesec je dana već prošao, otkad ste pridigli na izmjenju prikazani novac i isplatili Vladi u Splitu račun za primljeno brašno i kukuruz, a narodu još ne vraćate ni novac ni hranu! Da znate, ne ćemo da nam vraćate u hrani, jer je i sami možemo dobiti uz cijenu možda jeftiniju nego biste nam ju vi računali. U novcu pak vraćati pojedincima nema smisla, jer bi i tu bilo dosta petljanija, neugodnosti i nesporazumaka. Najjednostavnije bi svakako bilo: u sporazumu sa odlučnijim seljanima pregledati i urediti račun, vidjeti, koliko je bilo isplaćeno Vladi u Splitu za primljenu hranu, izračunati i odbiti troškove prevoza i razdiobe, te onaj čisti ostatak uložiti kod kojeg novčanog zavoda na ime sela za veoma plemenitu i korisnu svrhu, kao što je gradnja nove školske zgrade ili popravak kakvih drugih seoskih stvari.

Roko, čisti račun, duga ljubav!

Mješčanin.

Gradske vijesti.

✕ Strašno nevrijeme. Šibenik davno ne pamti ovakvog nevremena, kakvo je doživio prošle sedmice. Zbog oštrg sjeveroistočnjaka, jake sniježne mečave i velikog leda i poledice Šibenik je odjednom postao posve drugi grad. To nevrijeme je počelo još u prošli ponedjeljak, ali je osobito jako bilo u utork i srijedu. Najednom je Šibenik ostao bez električne svjetlosti, a mnogo kuća i bez vode, a to zato, jer se snijeg ulegao na zicama, pak su popucale, a vodene cijevi pomrle. Neke dane termometar je bilježio i do 5° ispod ništice. Ulice i putevi su bili neprohodni od leda, poledice i snijega, kojim su bili zastrti. Bilo je čestih katastrofa. Zbog neznatnog pada mnogi su istetili ruku ili nogu. Razdragana naša mladost je samo uživala u ovakvom nevremenu, koje nije baš tako obično u našim primorskim krajevima, i veselo i neustrašivo u skupinama obilazila gradom. Radi silnog nevremena poremećen je sav naš telegrafski i telefonski saobraćaj, a i željeznica prestala voziti, a parobrodi slabo dolazili. Tako smo najednom ostali za gotovo čitavu sedmicu odijeljeni od čitavog svijeta. I u gradu je sav promet zapeo. Mnogi se dućani nijesu ni otvarali, a drugi zatvarali već rano poslije podne. Velika je šteta, što je ovo nevrijeme nanijelo tvornici „Sufid“, Električnoj centrali i Brzojavnom i telefonskom uredu. U petak je vrijeme počelo popuštati. U toku su brzi popravci, da opet dobijemo električno svijetlo telegrafski i telefonski saobraćaj, i željeznički spoj.

† Josip Matijević, učenik VII. razreda mjesne realne-gimnazije, poslije duga i česta pobolijevanja pot-

krijepljen Svetotajstvima umirućih 10. ov. mj. blago je usnuo u Gospodinu u svom rodnom mjestu Zablac u svijetu mladosti od samih 20 godina. Radi svoje blage čudi i dobrote bio je vrlo obiljubljen od svojih drugova, koji u njemu gube dobra druga i prijatelja. U subotu mu je bio priredjen lijep sprovod, na koji su mu pohitjeli i drugovi iz Šibenika, da mu tim iskažu počast i daju svoj posljednji pozdrav. Dok milom pokojniku želimo vječni pokoj, ožalošćenju obitelji, osobito našim prijateljima oću mu i bratu fra Anti, naše iskreno saučesće!

Dva žalosna slučaja. Zadnjih dana dogodila su se u našem gradu dva nemila slučaja, koja su kod svega građanstva ostavila najdublji utisak. 3. ov. mj. trhonoša Ive Dunkić za rječkanja sa dva brata Drezga iz Varoša nožem je probo u prsa Pasku Jurasu, koji ih je htio rastaviti. Rana je teže naravi, pak se bojači, hoće li je preboljeti. 4. ov. mj. dogodio se mnogo grozniji slučaj. Radnik-drvo-djelac Šime Vikario, rodom iz kninske okolice, u nekoj prepirci sjekrom je rasjekao vlastitoj ženi Marici glavu, s kojom je, ljubomoran, kako je bio, živio u velikom nemiru i neprestanim trvenjima. Unesrećena, inače dobra i čestita, žena bila je odmah prenesena u bolnicu, gdje joj je pružena prva pomoć. Još nije preminula, ali teško da će ostati živa. Muž joj je u tamnici. Imaju četvero malodobne djece.

Ubjistvo. Noćas je između redara u svratištu „Kosovo“ nastala prepirka, koja se izvrgla u tučnjavu. Prisutni šef policije g. Botica po kazivanju nastupio je, da ih rastavi, ali je kod toga sam životom nastradao. Jedan od redara opalio je hitac iz revolvera, koji je pogodio g. Boticu u glavu. G. Botica podlegao je jutros u četiri sata.

Zatvorene škole. Radi velike studeni sve tamo od utorka nije bilo obuke ni na osnovnim ni na ženskoj građanskoj ni na srednjim školama. Istom u subotu počela je redovita obuka, ali samo na srednjim školama.

Pošte opet primaju novčanice od 5 dinara. I vlasti su napokon uvidjele nezgrapnost načina tako brzog povlačenja novčanica od 5 dinara, te se, kako doznajemo, odredile, da svi državni uredi, pa i pošte, moraju opet primiti čak tamo do 20. srpnja t. g. državne novčanice od 5 dinara pod platež, ali ih ne će izdavati strankama.

† Paško Baljkas. U petak nakon duge i teške bolesti preminuo je u svijetu mladosti pravnik Paško Baljkas, sin našeg sugrađanina pok. Ante. Vječni mu pokoj, a rastuženoj rodbini naše saučesće. (Op. sl. I mi s naše strane pridružujemo se kobnoj boli obitelji Baljkas, te u ovoj teškoj nesreći i razumemo svoje najiskrenije sažaljenje. — Grafički radnici.)

Ougđeni plesovi. I ženska Narodna Zadruga i grad. Sportski klub „Osvit“ radi zadnjeg nevremena i popomanjkanja električne svjetlosti odgodili su svoje plesove. „Osvit“ prirediva ples u četvrtak 16. ov. mj.

Električna centrala Ant Šupuk i sin stavlja ovim do znanja svim svojim preplatnicima, koji do danas nijesu još podmirili rasvjetu za godinu 1921., da će onima, koji to ne bi učinili u roku od najdalje osam dana, biti prisiljena prekriti bez daljnje obavijesti opskrbu električnom rasvjetom, te zaostatke utjerati sudbenim putem.

Udruženje trgovaca, industrijalaca i obrtnika za sjevernu Dalmaciju i Šibeniku saopćuje svojim članovima, da je svoj pravilnik izradio u više primjeraka, te tko želi isti imati, neka se obrati Glavnoj Udruženju gosp. Josipu Jadronju uz izplatu od 2 dinara po komadu.

NA PRODAJU
je u SRIMI ispod crkve
bliže lokvi
lijepi komad zemlje
pola zasađene lozom (4300 panja),
pola ledine.

Obratiti se Upravi lista.

Prodaju se: dva banka za
trgovinu iz čvr-
stog drva. Obratiti se Upravi lista.

STAKLENE PLOČE

6 m/m debele poluzrcalne ploče prima
marka „Vitrea“. Porcelan, šuplo, pre-
šano, brušeno staklo, predmeti za ra-
svjetu kao i medicinske flašice i staklene
lončice za mast i svjetiljke, otprema
brzo sa tvornice i skladišta u Zagrebu
kao i u kompletnim kombiniranim vago-
nima uz tvorničke cijene.

SKLADIŠTE ČESKIH TVORNICA
STAKLA I PORCULANA

WEISS I DRUG, ZAGREB
Paromlinska cesta 2.

Solidno! Ukusno! Jeftino!

Zastupstvo i ekskluzivna prodaja cipela:

Zagrebačke tvornice cipela d.d.

za Šibenik i sjevernu Dalmaciju

Srećko Bogić - Šibenik

Glavna ulica 44.

En gros et en detail.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera

PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke
„SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kru-
škovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK

(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav.
knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište
papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. —
Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične
časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za
pisače strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

POZOR!

NOVO!

PAPIRNICA

GRGO RADIĆ

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).
Bogati izbor svih vrsti umjetni-
čkih dopisnica, te šibenskih raz-
glednica.

Veliko skladište

serpentina i korijandola

koje prodajem na veliko i na
malo uz vrlo niske cijene.

Prodaja školskih potrepština,
raznog papira te sve vrsti kan-
celarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mio-
mirisnih sapuna, praška za zube i
slično, te raznih igrački za djecu.

Cijene umjerene!

NOVO!

POZOR!

Bogato skladište šivaćih strojeva

SINGER

kao i svih pojedinih dijelova
šivaćih strojeva, šivaćih igala
i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena
cijena, koja je ista za cijelu
Jugoslaviju.

ANTE FRUA

ŠIBENIK Glavna ulica.

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik
i okolice.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te
ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine

i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavni: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122

I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzjavni naslov: Gospobanka

Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu,
te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške
na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.